

PODSTAWA PROGRAMOWA NAUCZANIA RELIGII KOŚCIOŁA CHRZEŚCIJAN BAPTYSTÓW W RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ DLA PRZEDSZKOLI, SZKÓŁ PODSTAWOWYCH ORAZ SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

I. Wprowadzenie

Jednym z ważnych zadań Kościoła jest nauczanie i wychowanie religijne dzieci i młodzieży. Edukacja religijna powinna być prowadzona w oparciu o dokumenty programowe: podstawę programową i programy nauczania religii na wszystkich poziomach kształcenia.

Podstawa programowa jest dokumentem ogólnym, nadrzędnym do programów nauczania i umożliwia tworzenie ich autorskich wersji przy zachowaniu spójnego kanonu celów, zadań i treści. Zawarte w podstawie cele, zadania i treści nauczania są zgodne z ogólnym orędziem Kościoła Chrześcijan Baptystów w Polsce¹.

U źródeł postawionych przed edukacją religijną celów leży przekonanie, że Bóg, stwórczyni nieba i ziemi, objawia się ludziom w stworzeniu, w historii i w swoim Synu Jezusie Chrystusie, który jest pełnią tego, udokumentowanego w Biblii Objawienia (Hbr 1:1-2). Z przekonania tego wypływa dążenie w wychowaniu religijnym do:

- 1. uwrażliwiania uczniów na obecność Boga w świecie oraz prowadzenia w poznawaniu Boga objawionego w Jezusie Chrystusie.** Innym obszarem zainteresowań edukacji religijnej jest człowiek, jego godność, rzeczywista kondycja i zbawienie. Zgodnie z opartą na Biblii nauką Kościoła Baptystycznego człowiek jest umiłowany przez Boga stworzeniem powołanym do społeczności ze Stwórcą, które na skutek upadku żyje w dysharmonii z Nim, skazane jest na wieczną zagładę i nie jest w stanie w żaden sposób poprawić swojego losu. Bóg więc w swojej miłości do człowieka dokonuje w Jezusie Chrystusie dzieła zbawienia, usprawiedliwienia i pojednania każdego, kto Mu zaufa.
- 2. Z przekonania, że dzięki Jezusowi Chrystusowi wierzący może nawiązać żywą, opartą na miłości więź z Bogiem, wypływa następny cel edukacji religijnej jakim jest wzbudzenie pragnienia nawiązania osobistej relacji z Bogiem i przyjęcia**

---

¹ Najważniejsze założenia orędzia Kościoła Baptystycznego opracowano na podstawie: Tadeusz J. Zieliński, *Kościół Baptystyczny – orędzie i działanie*, Warszawa 2003.

usprawiedliwienia z łaski przez wiarę. Podstawa programowa kładzie główny nacisk nie tyle na wiedzę o prawdach religijnych i moralnych (wiedza jest tylko punktem wyjściach), co na osobiste zaangażowanie i praktykę życia chrześcijańskiego, tak aby wyznawana wiara urzeczywistniała się w życiu każdego wierzącego.

3. Dążenie to wyraża cel, jakim jest **wdrażanie do samodzielności i samodyscypliny wynikającej z miłości i bojaźni Bożej.** W realizacji tego celu należy pamiętać, że najwyższą normą wiary i życia chrześcijańskiego jest Biblia. Człowiek jest istotą społeczną, stworzoną do więzi nie tylko ze swoim Stwórcą, ale także z innymi ludźmi. Wiara więc ma wymiar nie tylko indywidualny, ale i społeczny. Z chwilą wejścia w więź z Jezusem chrześcijanin staje się częścią duchowej rodziny Bożej, Kościoła (Ef 2:19).
4. Dlatego ważnym celem wychowania religijnego jest **wspieranie procesu poszukiwania swojego miejsca w społeczności kościelnej i społeczeństwie pluralistycznym.** Chrześcijanin, będąc częścią duchowej rodziny, jednocześnie jest członkiem społeczeństwa (J 17). Przed każdym wierzącym staje więc wyzwanie odnalezienia swojego miejsca w społeczeństwie i działania dla jego dobra tak, aby jego obecność w świecie była jednocześnie proklamacją Królestwa Bożego.
5. Celem edukacji religijnej jest więc **przygotowanie wychowanków do aktywnego i wartościowego uczestnictwa w życiu społecznym środowiska, w którym żyje.**

W niniejszej podstawie programowej cele ogólne zostały dostosowane do każdego etapu kształcenia zgodnie z możliwościami rozwojowymi oraz specyficznymi potrzebami uczniów w poszczególnych przedziałach wiekowych. Przed nauczycielami postawiono zadania katechetyczne, realizacja których umożliwi osiągnięcie założonych celów. Za źródło treści nauczania przyjęto przede wszystkim Pismo Święte zgodnie z wyznawanym w Kościele Baptistycznym przekonaniem, że jest ono jedynym i wystarczającym autorytetem naszej wiary. Prawdy zawarte w Biblii wsparte zostały historycznymi i współczesnymi przykładami i ilustracjami Bożego działania w życiu Kościoła i w świecie. Niewyczerpane źródło informacji z zakresu etyki chrześcijańskiej stanowi obserwacja życia codziennego wybranych grup społecznych oraz ukierunkowana refleksja.

II. Budowa podstawy programowej

Podstawa Programowa Nauki Religii Kościoła Chrześcijan Baptistów w Polsce jest dokumentem zawierającym podstawy programowe dla wszystkich etapów kształcenia. Dokument ten jest pracą zbiorową, powstałą pierwotnie staraniem Komisji Edukacji przy Radzie Kościoła, a następnie dostosowaną do uwarunkowań reformy systemu oświaty z 2017 roku. Zmiana ta zakładała powstanie ośmioklasowej szkoły podstawowej oraz szkół ponadpodstawowych (liceów, techników i szkół branżowych).

We wprowadzeniu do podstawy zawarto ogólne cele edukacji religijnej w Kościele baptystycznym, natomiast podstawy dla każdego etapu kształcenia zawierają cele katechetyczne dostosowane do wieku uczniów.

Autorami poszczególnych części pierwotnego dokumentu przygotowanego dla przedszkoli, szkół podstawowych (sześćioletnich), gimnazjów oraz szkół

ponadgimnazjalnych były: Zofia Głuszek (przedszkole), Anna Kuźnik (szkoła podstawowa – kształcenie zintegrowane i blokowe), Joanna Dąbrowska-Patalon (gimnazjum) i Zofia Głuszek (szkoła ponadgimnazjalna). Aktualizacji budowy i treści dokonał Michał M. Stępień w konsultacji z Anną Kuźnik oraz Dariuszem Banickim. Obecnie dokument podzielony jest na podstawę programową dla poziomów: przedszkolnego, klas 1-3 szkoły podstawowej, klas 4-8 szkoły podstawowej, szkoły ponadpodstawowej.

Zgodnie z wymaganiami stawianymi przed Podstawą Programową Kształcenia Ogólnego, dokument zawiera następujące treści:

1. Cele katechetyczne, określające czemu służyć ma nauczanie i wychowanie religijne dzieci i młodzieży.
2. Zadania katechezy (w naszych poszczególnych etapach to cele szczegółowe) opisujące działania katechetów, za pomocą których osiągną realizację ustalonych celów.
3. Treści, określające za pomocą jakich informacji realizowane powinny być cele i zadania.
4. Osiągnięcia opisujące zakres zdobytych przez ucznia w toku kształcenia wiadomości i umiejętności oraz oczekiwane zmiany w postawach i charakterze wychowanka. Poza tym dokument zawiera informacje na temat korelacji między przedmiotowej oraz możliwości odniesienia programów nauczania religii do celów, zadań i treści wybranych ścieżek edukacyjnych.

III. Podstawa programowa wychowania religijnego dla przedszkola

Katecheza przedszkolna obejmuje wczesną edukację religijną dzieci od trzeciego roku życia do rozpoczęcia nauki w klasie pierwszej ośmioletniej szkoły podstawowej. Przedszkolne punkty katechetyczne zapewniają wychowanie religijne i uczenie się w atmosferze akceptacji i bezpieczeństwa. Wobec rodziców i opiekunów dziecka katecheci pełnią funkcję wspierającą działania z zakresu wychowania i nauczania religijnego. Zadania katechezy przedszkolnej dostosowane są do potrzeb i możliwości rozwojowych dziecka oraz realizowane w relacjach ze środowiskiem społeczno-kulturowym (również kościelnym) i przyrodniczym.

Charakterystyka rozwojowa dzieci przedszkolnych

Dziecko przedszkolne to dziecko w wieku 3-7 lat. Na okres ten przypada stadium rozwoju poznawczego określone przez Piageta jako przedoperacyjne. Myślenie dziecka przedszkolnego jest konkretno-wyobrażeniowe i podporządkowane jest rozwiązywaniu problemów dnia codziennego. Tak więc dziecko uczy się raczej działając i doświadczając niż słuchając i powtarzając. Cechą charakterystyczną tego okresu jest bujna, niczym nie skrępowana wyobraźnia, w której doświadczenia percepcyjne i emocjonalne dziecka ulegają swobodnemu przetworzeniu. Przekazywane przez rodziców treści religijne i światopoglądowe oraz obecne w społeczeństwie symbole docierają do świadomości dziecka przechodząc przez pryzmat „egocentryzmu poznawczego”, nie posiada bowiem ono jeszcze perspektywy podejmowania roli, nie potrafi spojrzeć na świat cudzymi oczami i zinterpretować zjawisk czy zdarzeń z cudzej perspektywy. Dlatego też wiarę w tym stadium rozwoju dziecka Forwel określił jako intuicyjno-projekcyjną.

W rozumowaniu małego dziecka można zauważyć wyraźną tendencję do przypisywania życia i jego cech przedmiotom nieożywionym oraz sądenia, że wszystko zostało uczynione i pełni swą rolę dla jego dobra. W siłach otaczającej przyrody dziecko wyczuwa obecność nadziemskiej istoty, Boga Stwórcy kierującego wszystkimi zdarzeniami i ochraniającego wszystkich ludzi ale też karzącego tych, którzy nie słuchają Jego rozkazów. Tak, więc w myśleniu dzieci przedszkolnych wiele jest elementów magicznych. Jak magiczny rytuał odczytują też modlitwę a jej skuteczność uzależniają od właściwego sformułowania (Goldman). Dzieci wyobrażają sobie Boga w sposób antropomorficzny, przypisując Mu często ludzkie cechy. Obraz Boga tworzony jest na wzór ojca, który w oczach dziecka jest wszystkowiedzący i wszechmocny. Dzieci przedszkolne nie uważają, że Bóg jest w stanie kochać wszystkich ludzi bezwarunkowo. Według nich Bóg nie może kochać tych, którzy zachowują się źle czy nieodpowiednio.

Małe dziecko jest niezwykle chłonne w odniesieniu do opowieści i wyobrażeń symbolicznych, traktując je nie tylko dosłownie, lecz niezwykle emocjonalnie w kategoriach fantazji. Rezultatem jest baśniowy świat tworzonych przez dziecko wyobrażeń quasi-religijnych i wiara pełna egocentrycznej egzaltacji. Słuchając historii biblijnych dziecko często łączy ze sobą jeden konkretny aspekt jakiegoś problemu z innym w sposób dość przypadkowy i mało spójny, co wiąże się z brakiem umiejętności ujmowania następstwa czasowego czy związków przyczynowo-skutkowych. Dlatego też całkowicie dowolnie interpretują tekst opowieści.

Ze specyfiki rozwojowej dziecka w wieku przedszkolnym płyną ważne wskazania do pracy nauczyciela katechety i to w zakresie treści jak i metod nauczania. Rodzice i katecheci mogą świadomie wykorzystać naturalną u dziecka w tym wieku wrażliwość na obecność Boga w stworzeniu i nadać jej właściwy kierunek, prowadząc od zaciekawienia światem przyrodniczym i jego zjawiskami do poznawania Boga objawiającego się w życiu ludzi.

Niewyczerpane źródło ilustracji przymiotów i działania Boga stanowią opowieści biblijne, których dziecko słucha chętnie, z pełnym emocjonalnym zaangażowaniem. Ważne jest, aby poznawanie Boga prowadziło do równoważenia naturalnego w tym wieku uczucia szacunku i lęku wobec potężnej istoty przez ufne przywiązanie do kochającego i troskliwego Ojca, tak aby pragnienie poznania Go i nawiązania osobistego stosunku było silniejsze od strachu. Możliwości poznawcze dziecka przedszkolnego oraz drogi poznawania świata wymuszają dostosowanie nie tylko treści ale i metod nauczania do wieku dziecka. Należy pamiętać, że małe dziecko poznaje świat nie tyle przyswajając sobie wiadomości co konstruując swoją wiedzę o nim na bazie obserwacji i doświadczeń, a każdą nową informację usiłuje zrozumieć i dopasować do już istniejących schematów poznawczych. Płyne stąd konieczność nie tyle przekazywania informacji, co organizowania obserwacji, doświadczeń i przeżyć dziecka oraz symulowania sytuacji problemowych możliwie jak najbliższych codziennemu życiu.

Podstawowym środowiskiem rozwoju i wychowania dla małego dziecka jest rodzina a rodzice są dla niego źródłem prawd i norm moralnych, które poznaje na drodze doświadczania kar i nagród za swoje czyny. Dziecko uczy się też w domu pierwszych zasad współżycia społecznego obserwując i modelując zachowania domowników. W miarę rozwoju przedszkolaki nabywają umiejętności nawiązywania kontaktów społecznych i robią postępy w zaznajamianiu się z osobami spoza domu, zwłaszcza z rówieśnikami. Z każdym rokiem życia

spędzają coraz mniej czasu z dorosłymi i znajdują przyjemność w przebywaniu z innymi dziećmi. Zajęcia w grupie rówieśniczej w Kościele mogą stać się dla dziecka miejscem uwrażliwiania na obecność drugiego człowieka, nabywania umiejętności przystosowywania się do innych i wspólnej zabawy. Rówieśnicy mogą być dla dziecka ważnymi modelami społecznych zachowań oraz stać się źródłem wzmocnień, takich jak uśmiech, śmiech, przyjazne uczucia czy spełnianie prośb. Nauczyciel i opiekun grupy powinien tak organizować zajęcia, aby stały się one dla dzieci źródłem ważnych doświadczeń społecznych, przeżywanych w atmosferze przyjaźni i wrażliwości na drugiego.

Dziecko w wieku przedszkolnym jest uczestnikiem świata dorosłych, a jego imitacja, brana przez nie za własny świat prowadzi do identyfikacji. Płyne stąd konieczność przystępnego wyjaśniania znaczenia symboli, gestów i rytuałów religijnych, które dziecko obserwuje i w których wraz z rodzicami uczestniczy. Pomostem do zrozumienia świata liturgii i praktyk religijnych mogą być narracje, porządkujące poznanie dziecka w sensowne całości.

Cele katechetyczne:

1. Wrażliwość na obecność Boga w świecie i rozbudzanie pragnienia poznawania Go.
2. Poznanie osoby Jezusa Chrystusa jako Boga, który przyszedł do ludzi.
3. Pragnienie osobistego stosunku do Boga opartego na ufnym przywiązaniu.
4. Rozumienie siebie samego w świetle Bożego objawienia.
5. Wrażliwość na obecność drugiego człowieka.
6. Zrozumienie swojego miejsca w rodzinie, grupie rówieśniczej i wspólnocie.

Cele szczegółowe:

1. Rozbudzanie zaciekawienia światem i odkrywanie piękna i niezwykłości Bożego stworzenia.
2. Rozwijanie zdolności dostrzegania Boga objawiającego się w stworzeniu.
3. Prowadzenie w poznawaniu osoby i dzieła Jezusa Chrystusa.
4. Wskazywanie na różnorodne przymioty relacji między Synem Bożym a człowiekiem.
5. Wskazywanie na Boga jako miłującego i opiekuńczego Stwórcę i Ojca.
6. Prowadzenie w praktykowaniu osobistej modlitwy oraz uwielbienia Boga.
7. Tworzenie okazji do świadomego uczestniczenia w świętach religijnych przeżywanych przez wspólnotę.
8. Prowadzenie w odkrywaniu wielowymiarowości swojej osoby ze szczególnym uwzględnieniem wymiaru duchowego.
9. Wykorzystywanie codziennych sytuacji do podejmowania prób dokonywania ocen moralnych własnego postępowania w oparciu o Boże prawo.
10. Odkrywanie wartości współdziałania i wzajemnej pomocy oraz tworzenie okazji do wspólnego podejmowania różnych zadań, rozwiązywania problemów.
11. Uczenie nawiązywania bliskiego, serdecznego kontaktu z innymi osobami.
12. Odkrywanie wartości wspólnej modlitwy i wielbienia Boga przez tworzenie okazji do publicznego wyrażania własnych uczuć i pragnień w stosunku do Stwórcy.

Treści:

1. Wiedza o świecie zdobywana na drodze obserwacji, doświadczenia i przyswajania informacji.
2. Biblijne świadectwa o stworzeniu.
3. Biblijne opisy Bożego działania na przykładzie życia wybranych bohaterów wiary.
4. Przymioty Boga, stwórcy wszystkiego, dawcy życia, kochającego i troskliwego Ojca i opiekuna.
5. Biblijne opisy życia i działalności Jezusa Chrystusa ukazujące Jego przymioty.
6. Biblijne świadectwa o ludziach, których życie zostało zmienione dzięki Jezusowi.
7. Biblijne ilustracje związków człowieka z Bogiem.
8. Współczesne przykłady osób żyjących w bliskim związku z Bogiem.
9. Biblijne i liturgiczne wzory modlitwy i przykłady Bożych odpowiedzi.
10. Biblijne i kulturowe źródła świąt i obrzędów.
11. Wiedza o człowieku zdobywana na drodze obserwacji, doświadczeń i przyswajania informacji.
12. Przykłady wybranych postaci biblijnych, ich cech i sposobów działania.
13. Etyczne zasady postępowania.
14. Biblijne i literackie wzorce rodziny i związków interpersonalnych istniejących w rodzinie i w kościele.
15. Biblijne normy określające wzajemne stosunki między ludźmi pełniącymi różne role społeczne.
16. Podstawowe zasady dobrego porozumiewania się.

IV. Podstawa programowa nauczania religii dla klas 1-3 szkoły podstawowej

Charakterystyka wieku szkolnego

Dziecko wchodzące w wiek szkolny przekracza kolejny próg wyznaczony przez proces rozwoju. Stopniowo odrywając się od egocentryzmu i prelogicznego myślenia zmierza w kierunku jednostki prospołecznej, myślącej w sposób logiczny, wyobrazeniowo-konkretny. Rozpoczynając naukę szkolną, uczeń staje przed nowymi, dotychczas nieznanymi sobie wyzwaniem. Poszerzone daleko poza krąg rodzinny kontakty społeczne z rówieśnikami oraz osobami dorosłymi, jak i nowe sytuacje związane z obowiązkiem nauki szkolnej przysparzają zupełnie nowych doświadczeń stanowiących źródło sukcesów lub porażek. W tym wieku niezmiernie istotnym jest poczucie kompetencji w dążeniu do osiągnięcia wyznaczonych celów. Uważa się (Erikson), że właśnie w tym stadium kształtują się nawyki związane z przedsiębiorczością, niezbędne w późniejszej pracy zawodowej. Gdy dziecko nie jest gotowe, aby podołać wyzwaniom szkoły i nie otrzymuje odpowiedniego wsparcia i zachęty ze strony rodziców i nauczycieli, pojawia się poczucie niższości i braku wiary we własne możliwości.

Równoległe z rozwojem poznawczym i społecznym następuje postępowanie w pojmowaniu swojej religijności. Dziecko postrzega siebie jako uczestnika i członka społeczności, do której

przynależą rodzice, rodzina i pozostałe osoby znaczące. Religijność dziecka polega w dużej mierze na dążeniu do zaspokojenia siebie na akceptację Boga i wyjednanie zbawienia, a modlitwy wciąż mają charakter instrumentalny.

Uczeń, choć coraz mniej uzależniony jest od konkretnego w dokonywaniu operacji myślowych, wciąż nie potrafi funkcjonować w sferze abstrakcji. Zasadniczo materiałem dla umysłu w przetwarzaniu informacji stają się pojęcia konkretne i osobiste doświadczenia.

Nauczyciel natomiast, chcąc przekazać uczniom zagadnienia związane z duchowym życiem, dysponuje nikłym zasobem pojęć konkretnych. Stoi więc przed trudnym zadaniem przełożenia abstrakcyjnych znaczeń na język konkretnych pojęć i doświadczeń możliwych do przeżywania przez dzieci w wieku szkolnym.

Innym ograniczeniem w rozwoju poznawczym dzieci na opisywanym etapie jest niska zdolność do analizy i uogólniania informacji, stawiania hipotez, konstruowania wniosków, dokonywania oceny i trafnych wyborów. Zwracając uwagę na zadania, jakie stawia nauczanie religii, można zauważyć, że zapoznawanie uczniów z faktami, tzn. przekazywanie pewnego zakresu wiedzy, stanowi jedynie wstęp, podstawę do całego procesu religijnego formowania. Istota nauczania Biblii polega na wychodzeniu poza ramy tekstu i transponowaniu zapisanych w Nim treści na indywidualne, osobiste życie współczesnego ucznia. Jest to proces wymagający zdolności wysoce zorganizowanego myślenia. Uczniowie w wieku szkolnym będą zdolni do wychodzenia poza ramy tekstu, po pierwsze, na drodze modelowania, a więc naśladowania wzorców, jakie stanowią osoby dla nich znaczące (rodzice, nauczyciel, katecheta, członkowie społeczności kościelnej, a w miarę dorastania do wieku nastoletniego również idole i rówieśnicy), po drugie, za pośrednictwem interaktywnych metod poznawczych, jakimi powinien posługiwać się nauczyciel, prowadząc ucznia w kierunku poznawania i przeżywania rzeczywistości duchowej.

W opisywanym okresie uczniowie wykazują dużą wrażliwość na własne możliwości i ograniczenia, z drugiej strony są nastawieni na postępy w nauce i odnoszenie sukcesów. Przy wszechobecnej presji posiadania natychmiast tego, co cenne i ogólnie pożądane, naturalne w tym okresie zjawisko rywalizacji może przybierać postać zdobywania celu za wszelką cenę. Pozycja ucznia w pojawiających się konfliktach kształtuje jego sposób postrzegania siebie jako osoby wartościowej lub mało znaczącej, zaradnej lub bezradnej, posiadającej wiarę we własne możliwości lub wycofującej się w obliczu wyzwań. Sposób postrzegania siebie wyznacza jednocześnie kształt relacji pomiędzy rówieśnikami. W obliczu tego zjawiska przed nauczycielem katechetą staje niełatwe zadanie, ukazywania uczniom ich prawdziwej wartości, jaką nadaje człowiekowi Boża miłość do niego, kreowania płaszczyzny relacji wynikających z miłości, przyjaźni i wzajemnego wsparcia w dążeniu do osiągnięcia celów za pośrednictwem wytrwałej pracy i wysiłku, budowania świadomości wyższości posiadania bogactw duchowych nad materialnymi.

Dzieci szkolne utożsamiają się z wiarą i społecznością kościelną swoich rodziców, a głoszone przez nią normy są doskonałe i niepodważalne. Katecheza, nawet jeżeli odbywa się w warunkach szkolnych, musi bezpośrednio nawiązywać do społeczności kościelnej i wykazywać symptomy tożsamości z nią, inaczej trudno jej będzie budować i rozwijać religijność dziecka. Nauczyciel przy wsparciu rodziców powinien stwarzać okazje umożliwiające dzieciom bezpośrednie doświadczanie własnej wiary w życiu społeczności kościelnej.

Naturalnym sposobem rozumowania dzieci szkolnych jest przekonanie, że muszą zasłużyć sobie na Bożą miłość, i że za każdym razem, gdy nie uda się dotrzymać danej Bogu obietnicy, Bóg przestaje je kochać. Nauczyciel katecheta, prowadząc dzieci do rozumienia i doświadczania Bożej rzeczywistości, swoją postawą i przykładem może wskazywać na takie cechy Boga jak bezwarunkowa miłość, łaska, przebaczenie. Poprzez odpowiednie postawy dorosłych pozwalające na osobiste doświadczenia dzieci w tym zakresie, będzie kształtowała się ich wiara i ufność Bogu. Od ilości i jakości osobistych doświadczeń wiary dziecka, będzie ona coraz silniejsza i coraz bardziej indywidualna.

Cele katechetyczne:

1. Przejście od wiary rodziców lub znaczących dorosłych do wiary osobistej w Trójcy Jedynego Boga.
2. Samopoznanie jako jednostki złożonej, uzdolnionej przez Stwórcę do funkcjonowania w sposób przez Niego określony w wymiarze intelektualnym, społecznym, emocjonalnym, fizycznym i duchowym.
3. Odpowiedzialność przed Stwórcą za własny rozwój i działania.
4. Wrażliwość na obecność drugiego człowieka i poczucie odpowiedzialności za innych.
5. Świadomość przynależności do pluralistycznego społeczeństwa oraz społeczności wierzących.

Cele szczegółowe:

1. Stymulowanie własnej aktywności ucznia w odkrywaniu przymiotów Boga zapisanych w Piśmie Świętym oraz objawionych w stworzeniu.
2. Rozwijanie zdolności postrzegania związków i zależności pomiędzy biblijnym przekazem a egzystencją ludzi na ziemi, w którą ingeruje Stwórca.
3. Prezentowanie Bożego planu zbawienia oraz stwarzanie warunków do nawiązywania osobistych i osobowych więzi z Jezusem Chrystusem.
4. Wskazywanie na Boga i Jego Święte Słowo jako na wartości najwyższe w hierarchii, które wyznaczają układ wszystkich pozostałych.
5. Uświadamianie istnienia i umożliwianie rozróżniania sfer, w jakich uczeń funkcjonuje prowadzenie w kierunku rozpoznania i akceptacji własnych słabości oraz zdolności i darów; wspieranie ich rozwoju.
6. Budowanie pozytywnego obrazu samego siebie poprzez wskazywanie na prawdziwe źródło wartości człowieka (wartość życia ludzkiego).
7. Stawianie zadań umożliwiających osiągnięcie wyznaczonych celów wychowawczych rozwijanie zdolności analizowania i oceny własnych decyzji i ich skutków w odniesieniu do Bożych standardów etycznych ujawnionych w postawach bohaterów biblijnych oraz w osobie Jezusa Chrystusa.
8. Ukazywanie znaczenia Bożych zasad życia dla człowieka w świetle Bożych obietnic w drodze analizy i kontrastowania skutków różnych postaw bohaterów biblijnych oraz postaci współczesnych wobec Bożego prawa.
9. Proponowanie praktycznych zadań umożliwiających doświadczanie Bożych zasad w codziennym życiu ucznia.

10. Stwarzanie sytuacji umożliwiających praktyczne działania na rzecz dobra drugiego człowieka, zwłaszcza rówieśnika, uczących rezygnacji z własnego dobra na rzecz kogoś drugiego.
11. Uświadamianie konieczności, uczenie sposobów i stwarzanie możliwości dzielenia się własną wiarą z rówieśnikami.
12. Umożliwienie rozumienia duchowego przesłania celebrowanych w kościele świąt, zachęcanie do czynnego udziału w nich oraz wprowadzenie do rozumienia znaków (chrztu, Wieczerzy Pańskiej).
13. Wprowadzenie do historii powstania chrześcijaństwa i pierwszego Kościoła.
14. Uświadamianie istnienia innych chrześcijańskich wyznań oraz uczenie postawy szacunku i tolerancji wobec nich.

Treści:

1. Bóg w Trójcy objawiony w Słowie i Jego Królestwo.
2. Podstawowe zasady wiary chrześcijańskiej mające źródło w Piśmie Świętym.
3. Podstawowe zasady życia dziecka Bożego wynikające z Nowego Przymierza (na przykładach biblijnych bohaterów w ujęciu chronologii biblijnej).
4. Początki istnienia.
5. Bóg interweniuje w dzieje ludzkości (w życie Patriarchów i Narodu Wybranego).
6. Modlitwa – podstawowe wzory biblijne i współczesne.
7. Powstanie chrześcijaństwa i życie pierwszego Kościoła opisane w Dziejach Apostolskich.
8. Studium postaci wybranych bohaterów biblijnych.
9. Obrazy z życia uczniów: dom, rodzina, rówieśnicy, szkoła.
10. Przykłady dziecięcych bohaterów fikcyjnych (film, literatura) i rzeczywistych - reprezentantów współczesnego życia społeczno-politycznego.
11. Przekazy z życia wybranych współczesnych bohaterów wiary.

Realizacja podstawy programowej wymaga korelacji z treściami edukacji wczesnoszkolnej.

Osiągnięcia

Uczeń:

1. orientuje się w chronologii wydarzeń biblijnych, różnicuje i uzasadnia postawy i zachowania bohaterów biblijnych w kategorii posłuszeństwa Bożym zasadom życia.
2. zna i rozumie podstawowe pojęcia dotyczące duchowego życia.
3. składa świadectwo własnej wiary oparte na podstawowym przesłaniu Ewangelii
4. dąży do rozwijania osobistych relacji z Bogiem i poznawania Jego Słowa
5. szuka sposobów rozwiązywania problemów i wyjaśniania wątpliwości zgodnie z prawdą i zasadami zapisanymi w Bożym Słowie, uznając je za najwyższy autorytet
6. współdziała z innymi dążąc do wspólnie obranego celu rozumiejąc i starając się stosować Nowe Przykazanie.
7. jest świadomy przynależności do społeczności zboru Kościoła Baptistycznego.

8. identyfikuje się z nią i przejawia spontaniczną aktywność w proponowanych przez rodziców, liderów, przywódców formach działań podejmowanych przez Zbór.
9. szuka kontaktów z kościelną grupą rówieśniczą i widzi w niej miejsce również dla swoich pozakościelnych rówieśników, akceptując i szanując ich odmienność.

V. Podstawa programowa nauczania religii dla klas 4-8 szkoły podstawowej

Charakterystyka wiekowa

Dzieci w wieku od 10 lat podlega różnego rodzaju przemianom. Należy zauważyć, że jest to okres wchodzenia w okres dojrzewania. Uczeń spotyka się z większymi niż dotychczas wymaganiami, w szybkim tempie podlega rozwojowi intelektualnemu, emocjonalnemu i fizycznemu. Istotny wpływ na kształtowanie osobowości ma również rozwój seksualny. W sferze społeczno-emocjonalnej dochodzi często do ujawniania się konfliktu między zależnością od opiekunów a rodzącą się potrzebą autonomii. Wszystko to prowadzi do zachwiania się świata wartości z dzieciństwa, poszukiwania własnej tożsamości, a w sferze religijności konfrontacji wiary deklarowanej z codziennie przeżywaną. Młodzież przyswaja w tym czasie ogrom wiedzy z różnych dziedzin, często w sposób skompartmentalizowany. Edukacja religijna może być pomocna w ukazaniu zaplanowanej przez Boga złożoności świata zadanego człowiekowi przez Stwórcę i będącego wyrazem Jego miłości.

Charakterystyczne dla wieku nastoletniego kształtowanie się postawy krytycznej, w tym krytycznego nastawienia do narzuconych autorytetów, prowadzące do kwestionowania adekwatności proponowanych przez rodziców, kościoł, wychowawców odpowiedzi na ważne pytania, może stać się dodatkowym czynnikiem konfliktotwórczym. W efekcie młodzież wyczulona na walor autentyczności samodzielnie poszukuje własnych „mistrzów”. W tym okresie ważne jest by znaczący dorośli towarzyszyli modemu człowiekowi tak, by krytyczne nastawienie nie przerodziło się w skłonność do krytykanctwa. Przed nauczycielem katechetą zostaje postawione wyzwanie odkrywania i wskazywania na to co w Kościele pochodzi z ludzkiego, a co z boskiego nadania i dlatego stanowi wartość uniwersalną. Ważne jest ukazanie Kościoła jako instytucji *semper reformanda* – stale poszukującej Boga, przebaczącej, przyznającej się do błędów i przede wszystkim naśladowącej Chrystusa.

Jednocześnie krytyczną dociekliwość nastolatków należy wykorzystać podejmując np. kwestie sporne nauki i wiary (np. ewolucjonizm i kreacjonizm) i wprząc tę postawę w proces konstruktywnego samodzielnego budowania osądu rzeczywistości.

Charakterystyczne dla tego okresu rozwoju młodzieży są próby określania własnej tożsamości, budowania pozytywnego wizerunku własnej osoby, szczególnie w kontaktach rówieśniczych, które stają się wówczas najistotniejszym czynnikiem identyfikacji. Potrzeba przynależności do grupy rówieśniczej, wspólnoty powinna służyć jako podstawa wskazania na konieczność budowania więzów szacunku, miłości, przebaczenia i poszanowania wolności innych osób.

Mimo gotowości do wydawania własnych sądów młodzież przejawia zwykle dużą wrażliwość na krytykę z zewnątrz. Stąd konieczność uwrażliwienia nauczyciela na sposób

komunikacji i dobór treści nauczania uwzględniający własne, znaczące, pozainstytucjonalne, nieformalne doświadczenia ucznia.

W tym okresie uczniowie mogą przeżywać inne zewnątrz szkolne kryzysy związane z rozpadem więzi rodzinnych, utratą osób bliskich, zaczynać dostrzegać złożoność świata, w którym żyją, co prowadzi do stawiania pytań egzystencjalnych i poszukiwania prawdy życiowej. Dlatego edukacja religijna powinna skupiać się na ukazaniu aktualności uniwersalnego autorytetu Boga Biblii również wobec przemian społeczno-cywilizacyjnych ostatnich stuleci oraz wielokulturowości i wieloreligijności bądź areligijności społeczeństwa. Celem edukacji religijnej jest ukształtowanie postawy odpowiedzialności za tę rzeczywistość i odnalezienie w niej swojego miejsca. Wyrastając w społeczeństwie nie wolnym od agresji, terroru, nędzy, niesprawiedliwości młody człowiek powinien dojrzywać do zaangażowania się w nie biorąc przykład z Chrystusa, który jako samodzielna jednostka nie izolował się we własnej kulturze religijnej, ale wkraczał w sam środek życia. Dlatego ważne jest by na lekcjach katechezy rozumiejącą naukę o tekstach biblijnych i postaciach tam występujących uzupełnić wiedzą o byciu chrześcijaninem i człowiekiem dzisiaj. Młodzież powinna umieć rozpoznać w jaki sposób przekonania religijne, systemy wartości i tradycje mają wpływ na jednostki, społeczności i społeczeństwo. Dobrze gdy nauczyciel umie wskazać lub sam jest zaangażowany w działania prospołeczne, inicjatywy lokalne czy wolontariaty. Działania pedagogiczne powinny być ukierunkowane na ukształtowanie dojrzałej, świadomej wiary młodego człowieka, wyznawanej własnym życiem. Edukacja, oprócz aspektu transmisji wiary i ukierunkowania ucznia na wspólnotę, powinna wskazywać na sposób „rozumienia i bycia w świecie” uwzględniając potrzebę rozwoju młodego człowieka w sferze osobistej: intelektualnej i emocjonalnej oraz społecznej. Tak rozumiana edukacja religijna zawiera walor nauczający i wychowawczy.

Metody pracy powinny bazować na działaniach aktywizujących, wykorzystujących wiedzę oraz indywidualne dary (charisma) i zainteresowania ucznia przy jednoczesnym zachęcaniu do samodzielnych poszukiwań i krytycznej ewaluacji źródeł pochodzenia wiedzy. Ważne jest by młody człowiek uczył się samodzielnie werbalizować swoje sądy i konfrontował je na drodze dyskusji. Należy stworzyć uczniowi możliwość bezpośredniego doświadczenia poprzez odwiedziny znanych miejsc kultu religijnego czy zapraszanie gości. Trzeba pamiętać, że wiara kształtuje się w relacjach i dlatego największe znaczenie będzie miała nie sama wiedza, ale postawa nauczyciela (Fowler), który nie musi stanowić źródła encyklopedycznej wiedzy, ale jest rodzajem animatora działań i mentora. Nauczyciel powinien również wyjść naprzeciw potrzebom intelektualnym ucznia eksponując go/ją na bogactwo symbolicznych i metaforycznych artefaktów kultury będących świadectwem ludzkich poszukiwań Boga.

Cele katechetyczne:

1. Wrażliwość na obecność Boga w świecie.
2. Postawa szacunku i wrażliwości na drugiego człowieka.
3. Dojrzała, świadoma wiara; integralność wiary deklarowanej z przeżywaną.
4. Poczucie przynależności do Kościoła i wspólnoty lokalnej.

Cele szczegółowe:

1. Wskazywanie na dialogiczny charakter relacji z Bogiem.
2. Uświadamianie pytań egzystencjalnych stawianych przez człowieka.
3. Kształtowanie tożsamości chrześcijańskiej.
4. Poznawanie osoby Jezusa Chrystusa jako postaci historycznej oraz Zbawiciela.
5. Poznawanie Biblii jako ludzkich poszukiwań i spotkań z Bogiem (Stary i Nowy Testament).
6. Umiejętność interpretacji tekstów biblijnych i rozumienie świata, człowieka, własnego „ja” w ich świetle.
7. Gotowość do współodpowiedzialności i zaangażowania w lokalną wspólnotę religijną i środowisko lokalne: człowiek istotą społeczną.
8. Przygotowanie do egzystencji we wspólnej przestrzeni życiowej wraz z ludźmi innych nacji i religii.

Treści kształcenia:

1. Analiza tekstów biblijnych oraz tekstów źródłowych.
2. Prezentacja argumentów Pisma Świętego, nauki, doświadczenia w drodze do poznania prawdy.
3. Poznanie modlitwy Ojciec Nasz.
4. Prezentacja historii przymierza Boga z człowiekiem (od historii Izraela, początków chrześcijaństwa, schizm, ojców kościoła, reformacji i kontrreformacji, sytuacji kościoła wobec oświecenia, po wyzwania kościoła współczesnego)
5. Poznanie podstawowych kategorii etycznych i czynników wpływających na wybory jednostki. Biblia jako źródło norm etycznych, a współczesne dylematy etyczne.
6. Poznanie wpływu kultury greckiej i rzymskiej na kształtowanie się chrześcijaństwa.
7. Budowanie etosu własnego środowiska wyznaniowego.
8. Wprowadzanie w zagadnienia odpowiedzialności wynikających z przynależności do zboru.
9. Stawianie zadań stymulujących proces poczucia przynależności do kościelnej grupy rówieśniczej oraz do społeczności wspólnoty religijnej.
10. Struktura i formy działania Zboru.
11. Zapoznanie z regionalnymi zabytkami kultury religijnej i postaciami znanych chrześcijan.
12. Umożliwianie rozumienia, a nie tylko pamięciowego (sloganowego) opanowania abstrakcyjnych pojęć biblijnych.
13. Zapoznanie z przykładami społecznego zaangażowania się chrześcijan oraz stwarzanie możliwości osobistego włączenia się w wybrane działania (chrześcijańskie praxis).
14. Wskazanie osobowych autorytetów chrześcijańskich – modeli postaw życiowych.
15. Prezentacja wielkich religii świata.
16. Analizowanie zagrożeń stwarzanych przez sekty.
17. Inni wśród nas – obrazy tolerancji i szacunku wobec osób chorych, niepełnosprawnych, innego pochodzenia, stanu posiadania, uzdolnienia i przynależności wyznaniowej.

18. Historia, kultura, geografia, obyczaje czasów biblijnych – zakres podstawowy, wprowadzający w tło wydarzeń.
19. Umożliwianie osiągnięcia sukcesów i przeżywania radości z pokonywania trudności w dążeniu do posłuszeństwa Bogu.
20. Stymulowanie zdolności rozumienia drugiego człowieka (empatii): rozróżniania stanów emocjonalnych i zauważania motywów działania.
21. Wdrażanie do umiejętności prowadzenia dialogu w kontekście Nowego Przykazania.

Realizacja podstawy programowej wymaga korelacji z innymi przedmiotami kształcenia ogólnego, w tym m.in.: językiem polskim, historią, geografią, wiedzą o społeczeństwie, muzyką, plastyką, przygotowaniem do życia w rodzinie. Ponadto warto nawiązać do doradztwa zawodowego.

Na etapie szkoły podstawowej zaleca się stosowanie metod angażujących uczniów w proces uczenia, w szczególności pracę metodą projektów.

Osiągnięcia

Uczeń:

1. staje się osobą samoświadomą, odpowiedzialną za własny rozwój osobisty, społeczny i duchowy.
2. jest aktywny w poznawaniu Boga przez Jego Słowo, osobę Jezusa Chrystusa i stworzenie.
3. jest świadomy wpływu kultury europejskiej (greckiej, rzymskiej, humanizmu) na chrześcijaństwo i umie rozpoznać jego uniwersalne przesłanie.
4. interpretuje symbole religijne.
5. rozumie znaczenie wspólnoty (w tym wspólnoty chrześcijańskiej) w życiu jednostki i angażuje się w nią.
6. stosuje wynikające ze światopoglądu chrześcijańskiego zasady etyczne w konkretnych sytuacjach życiowych i odpowiada za konsekwencje swoich decyzji.
7. nabywa umiejętności zadawania pytań, krytycznej analizy, refleksji, oceny i zastosowania spostrzeżeń posługując się umiejętnie argumentacją, słuchaniem i empatią.
8. opowiada historię chrześcijaństwa i własnego wyznania.
9. opowiada o wielkich religie świata.

VI. Podstawa programowa nauczania religii dla szkół ponadpodstawowych

Charakterystyka młodzieży ponadpodstawowej

Szkoły ponadpodstawowe (licea, technika, szkoły branżowe) przeznaczone są dla młodzieży w wieku od 15 do 20 lat. Charakterystyczne dla młodzieży w tym wieku jest zaangażowanie się w aktywne poszukiwanie własnej tożsamości oraz podejmowanie pewnych zobowiązań. Młodzież w tym wieku ma już za sobą najbardziej burzliwy okres szukania tożsamości w

ciągłości istnienia poprzez sprawdzanie niezawodności miłości rodziców na drodze pytań i prowokacji. Obecnie podejmują próby zmieniania siebie, eksperymentowania z samym sobą oraz sprawdzania siebie przez podejmowanie postanowień i zobowiązań. Wszystko po to, aby znaleźć odpowiedź na pytanie: Kim jestem i kim chciałbym być? Jaki sens ma moje życie? Do czego zmierzam? Procesowi temu towarzyszy zazwyczaj niepokój poznawczy i poczucie zagubienia, ale także radość poznawcza i poczucie autonomii. W tej trudnej drodze ku dorosłości młodzi ludzie odczuwają potrzebę oparcia się na autorytecie „znaczących innych”, tyle że nie jest to już autorytet rodziców czy nauczycieli, a raczej liderów, duchownych, instytucji, przywódców grup nieformalnych, rówieśników czy autorów czytanych książek. Niebezpieczne w rozwoju tożsamości może być zaniechanie wysiłków zmierzających do odnalezienia odpowiedzi na pytania o to, kim się jest i bezkrytyczne przyjęcie postawy innych osób jako własnej, co rzutuje na dokonywane później wybory zawodowe, ideologiczne itp. Przed nauczycielem katechetą stoi więc trudne zadanie, z jednej strony, zapoznania uczniów z całym bogactwem tradycji, w której tkwią nasze korzenie, a z drugiej, motywowania do samodzielnych, wolnych od biernego polegania na zewnętrznych autorytetach, poszukiwań własnej drogi. Wraz z rozwojem, na podstawie zdobytej wiedzy i doświadczeń kształtuje się u młodzieży światopogląd. Najbardziej wyrazistą postawą światopoglądową w tym okresie jest idealizm młodzieńczy, charakteryzujący się silnie zabarwioną emocjonalnie potrzebą dobra. Polega ona na ujmowaniu rzeczywistości na miarę pragnień, przy czym pragnienia mają cechę doskonałości. Dlatego wielu młodych ludzi widząc np. rozbieżność między deklaracjami religijnymi a „niechrześcijańską” praktyką życia osób znaczących przeżywa kryzys lub nawet upadek swej religijności, co może prowadzić do poszukiwań na oślep, zainteresowania się subkulturami, magią, sektami czy paranauką albo do konsumpcyjnego nihilizmu. Ważne jest więc, aby nauczyciel katecheta z jednej strony był dla swoich uczniów wzorcem osobowym chrześcijanina, którego życie jest integralne z przekonaniem, z drugiej zaś, aby uczył ich odróżniać symbole świętości od samej świętości.

Wiara młodzieży w wieku ponadpodstawowym jest stosunkowo łatwa do zachwiania, ponieważ jej uwewnętrznienie jest niepełne. Często za własne uchodzi to, co w istocie jest zapożyczone a treści przekonań są stereotypowe. Aby pomóc uczniom w dochodzeniu do dojrzałej wiary autonomicznej nauczyciel powinien kreować na spotkaniach atmosferę otwartości i swobody poszukiwań, motywować do refleksji, uczyć uzasadniania i obrony własnych poglądów przy zachowaniu pokornej postawy dogmatycznej. Młodzież ma już za sobą najbardziej burzliwy okres rozwoju emocjonalnego nacechowany chwiejnością uczuć czy skłonnością do występowania nastrojów. Emocje młodych ludzi mogą dotyczyć już nie tylko działań i relacji, ale także wyobrażeń, pragnień i zamiarów. Charakterystyczny w tym okresie jest rozwój uczuć społecznych takich jak współczucie czy altruizm. Ludzie młodzi chcą być potrzebni, chcą uczestniczyć w czymś obiektywnie ważnym, potrzebują widzieć zmiany spowodowane podjętymi przez nich działaniami. Katecheta może być przewodnikiem do świata działań na rzecz drugiego człowieka, uwrażliwiać na potrzeby, wskazywać możliwości, pomagać w tworzeniu i w realizacji projektów.

W okresie młodzieńczym pojawia się i rozwija uczucie zakochania. Początkowo miłość nastolatka jest w znacznym stopniu próbą określenia własnej tożsamości dzięki spojrzeniu na swoje odbicie w zwierciadle drugiej osoby. Natomiast młody człowiek, który już odnalazł swoją tożsamość jest zdolny zaangażować się w trwałe związki i wspólnoty oraz rozwinąć w

sobie etyczną siłę, by sprostać temu zaangażowaniu, nawet jeśli wymagać ono będzie znacznych poświęceń i kompromisów (Erikson). W nauczaniu religii nie może zabraknąć więc treści z zakresu wychowania seksualnego czy szerzej rzecz ujmując, wychowania do życia w rodzinie.

Każdy młody człowiek potrzebuje przynależć do jakiejś grupy rówieśniczej, młodzież bowiem pomaga sobie nawzajem przejść przez trudny okres przemian i poszukiwań tworząc stereotypy siebie samej, swych bohaterów, ideałów i wrogów i badając zdolność do zachowania wobec nich wierności. Ważne jest więc, aby ci „bohaterzy” byli najwyższej próby, warci naśladowania i wierności. Dlatego oprócz lekcji katechezy w kościele potrzebne są spotkania nieformalne, stanowiące dobre podłoże do powstawania silnych, opartych na przyjaźni, związków między poszczególnymi członkami grupy rówieśniczej.

Cele katechetyczne:

1. Refleksyjna postawa wobec człowieka i jego natury. Gotowość do samodzielnego poszukiwania odpowiedzi na pytania egzystencjalne stawiane przez człowieka.
2. Zaangażowanie w odkrywanie prawdy o Bogu poprzez poznanie boskich objawień w stworzeniu, Słowie i w Jego Synu – Jezusie Chrystusie. Pokorna postawa dogmatyczna, umożliwiająca dalszy rozwój wiary.
3. Pełne uwewnętrznienie wiary prowadzące do autonomiczności motywacyjnej.
4. Prawdziwe związanie się z Kościołem, ciałem Chrystusa, odnalezienie swojego miejsca we wspólnocie lokalnej, wyrażane także poprzez zaangażowanie w życie Kościoła.
5. Przygotowanie do aktywnego i twórczego życia w społeczeństwie pluralistycznym.

Cele szczegółowe:

1. Prowadzenie do postrzegania siebie jako części Boskiego planu zbawienia.
2. Pomoc w odkrywaniu powołania do właściwego wyboru drogi życia.
3. Uzdalnianie do samodzielnej refleksji nad objawieniami Boga w świecie.
4. Pomoc w samodzielnym studiowaniu Biblii.
5. Analiza chrześcijańskich i pozachrześcijańskich świadectw działalności Jezusa.
6. Pogłębianie zrozumienia zbawczego dzieła Jezusa Chrystusa i prowadzenie do decyzji nawrócenia i poddania się Jemu.
7. Prowadzenie w poszukiwaniu wartości życia.
8. Pomoc w porządkowaniu filozofii życia w zwartą, jednolitą strukturę.
9. Motywowanie do harmonizowania potrzeb z przekonaniem.
10. Kształtowanie szacunku wobec każdego człowieka jako osoby stworzonej przez Boga.
11. Uwrażliwianie na potrzeby drugiego człowieka i motywowanie do niesienia pomocy.
12. Ukazywanie znaczenia zasad moralnych, pogłębianie znajomości bioetyki oraz etyki małżeńskiej.
13. Kształtowanie więzi z własnym zbożem, kościołem i jego tradycją.
14. Ukazywanie miłości wzajemnej jako zasady życia we wspólnocie.
15. Kształtowanie postawy współodpowiedzialności za budowanie wspólnoty.
16. Kształtowanie czynnego zaangażowania w służbę we wspólnocie Kościoła.

17. Umożliwianie rozwijania umiejętności prezentacji własnych przekonań i dialogu z innymi.
18. Zachęcanie do ciągłego poszukiwania nowych elementów prawdy.
19. Ukazywanie różnorodności kultur w otaczającym świecie.
20. Interpretacja symboli chrześcijańskich w historii kościoła i kulturze.
21. Uczenie wartościowania wydarzeń i zjawisk zachodzących we współczesnym świecie.
22. Pomoc w dokonywaniu wyborów i podejmowaniu decyzji dotyczących dojrzałego uczestniczenia w życiu społecznym.

Treści:

1. Boski plan zbawienia realizowany od stworzenia, poprzez dzieje Narodu Wybranego, narodziny, życie i śmierć Bożego Syna oraz życie Kościoła.
2. Miejsce człowieka w boskim planie zbawienia.
3. Biblijna teologia powołania oraz przykłady powołań w Biblii i w Kościele.
4. Objawienia Boga w stworzeniu, Słowie Bożym i w Jezusie Chrystusie.
5. Chrześcijanin wobec kreacjonizmu i ewolucjonizmu.
6. Biblia, jako księga wielu autorów do różnych adresatów powstała z natchnienia
7. Bożego, pożyteczna do nauki, do wykrywania błędów, poprawy i wychowywania w sprawiedliwości.
8. Chrystus wyzwalający i przemieniający człowieka.
9. Chrystus zmartwychwstały nadzieja naszego zmartwychwstania i wiecznego życia.
10. Wartość wiary. Wiara kierująca w zwarty sposób zachowaniem, dokonująca przemian w zakresie moralnym.
11. Wiara porządkująca filozofię życia.
12. Człowiek wobec wartości.
13. Człowiek wobec cierpienia i śmierci.
14. Główne problemy współczesnej etyki a wskazania moralne w religii chrześcijańskiej.
15. Rola i znaczenie sumienia w ocenie moralnej i dla wewnętrznego rozwoju człowieka.
16. Rola samowychowania w dążeniu do dojrzałości.
17. Kościół jako wspólnota realizująca zasadę miłości. Przykłady zaangażowania się Kościoła lub Zboru w służbę cierpiącym, biednym, niepełnosprawnym itp.
18. Różnorodność darów i posług w Kościele. Kościół jako ciało.
19. Historia i życie współczesne Kościoła i lokalnej wspólnoty.
20. Chrześcijanie innych wyznań.
21. Inne religie i ich wyznawcy.
22. Ewangelia jako dobra nowina o zbawieniu w Jezusie Chrystusie i sposoby jej prezentacji.
23. Wartość uczenia się i ciągłego rozwoju.
24. Chrześcijanin w świecie współczesnym.

Realizacja podstawy programowej wymaga korelacji z innymi przedmiotami kształcenia ogólnego, w tym m.in.: językiem polskim, historią, wiedzą o społeczeństwie, muzyką, przygotowaniem do życia w rodzinie. Ponadto warto nawiązać do doradztwa zawodowego.

Na etapie szkoły ponadpodstawowej zaleca się stosowanie metod angażujących uczniów w proces uczenia, w szczególności pracę metodą projektów.

Osiągnięcia

Uczeń:

1. jest aktywny w samodzielnym poznawaniu Boga, potrafi właściwie interpretować objawienia Boga w stworzeniu, w Jego Słowie i w Jego Synu.
2. rozumie zbawcze dzieło Chrystusa oraz znaczenie osobistej relacji człowieka z Bogiem.
3. jest świadomy prawdy o człowieku i jego naturze. Poznał różne propozycje odpowiedzi na pytania natury egzystencjalnej i dokonał samodzielnego wyboru własnej filozofii życiowej.
4. posiada umiejętność dokonywania wyboru wartości i ich hierarchizacji.
5. rozstrzyga problemy moralnych oraz dokonuje moralnych wyborów zgodnie z przyjętą hierarchią wartości i zasadą miłości chrześcijańskiej.
6. odnalazł swoje miejsce w wspólnotcie chrześcijańskiej i świadomie angażuje się w jej życie i rozwój.
7. prezentuje własne przekonania, argumentować i prowadzić z innymi dialog nacechowany szacunkiem i pragnieniem zrozumienia.
8. jest aktywny w poszukiwaniu swojego miejsce w świecie współczesnym z zachowaniem zasad harmonijnego współistnienia ze środowiskiem społecznym i przyrodniczym.